

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 78 (1965)

Rubrik: Lia Rumantscha = Ligia Romontscha : rapport annual 1964 (marz 1964-marz 1965)
Autor: [s.n.]

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 02.02.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Lia Rumantscha · Ligia Romontscha

RAPPORT ANNUAL

1964

(marz 1964—marz 1965)

Tabla

Trats characteristics da l'an 1964	3
La radunanza da delegats	3
Il cussagl	3
La suprastanza	4
Il secretariat	4
Las scoulinas	5
Il censimaint dal 1960	6
Teater	9
Ediziuns da la Lia in lavur	11
Publicaziuns da la Lia 1964	13
Publicaziuns sustgnüdas	13
Otras publicaziuns rumantschas	14
Nossas societats affiliadas	15
Nouvas allegraivlas	25
Noss morts	26
Noss giubilar	28
Quen e bilanza 1964	29
Il quint 1964	40
Rapport dalla cumissiun da gestiun	43

Trats characteristics da l'an 1964

Ils trats characteristics da nossa actività pel 1964 sun sainza dubi l'Exposiziun naziunala a Losanna e l'introducziun d'ün'instrucziun facultativa da rumantsch a Cuaira. L'evenimaint rumantsch cun il plü grand resun ais però stat il gö liber «Banadetg Fontana», dat dals Surmirans davant il chastè da Riom. Tuot quai ha dumandà dürs e lungs preparativs e nus das-chain sperar cha l'effet as possa muossar eir sur ils cunfins d'ün singul an oura.

La radunanza da delegats

La radunanza da delegats dals 30 da mai 1964 ha gnü ün andamaint armonic ed allegraivel. V. cusglier guvernativ dr. Andrea Bezola ha stuvü bandunar quist muond trais mais davo sia elecziun sco parsura da la LR ed uschè ais darcheu la tscherna d'ün parsura statta il center da l'interess da la tschantada. Cun unanimità da vuschs ais *dr. med. vet. Pierin Ratti* gnü elet a la testa da nossa organisaziun. Las tractandas statutaricas sun gnüdas evasas in cuort temp. Davo ha il secretari dat üna orientaziun davart il rumantsch a l'Expo.

Il cussagl

Davo las lungas e vivas discussiuns da l'an passà ais il cussagl stat convocà be duos jadas daspö il marz 1964. Dasper las tractandas ordinarias per la radunanza da delegats ha il cussagl gnü da pre-deliberar la dumanda da successiun aint il presidi, ün problem tuot oter co simpel.

Illa tschantada dals 12 november 1964 ha il cussagl adattà il regulativ dal 1960 davart l'indemnisaziun dal cussagl, da la suprastanza, dal president e nuder, da cumischiuns e rapreschantants da la LR a las novas relaziuns. In vista a las difficultats da survgnir e mantgnair il numer necessari da muossadras da scoulinas ha'l plünavant acceptà ün nouv regulativ da pajas per las muossadras.

La suprastanza

In sias 6 tschantadas ha la suprastanza gnü da's dedichar a bleras fatschendas da natüra fich differenta. Id ais sgür ün segn dal temp cha la recrutaziun dal persunal bsögnaivel per accumplir las bleras e delicatas incumbenzas da la LR figüra adüna darcheu tanter las tractandas da la suprastanza. Problems finanziaals e dumondas da scoula pretendan eir granda atenziun siand cha da lur soluziun dependa in granda part il success dals sforzs per promover lingua e cultura rumantscha.

Il secretariat

Pervi da la mort prematura da duonna Maria Loringett-Calonder e la lunga malatia da l'instructura da las scoulinas ha il secretariat da la LR gnü üna reducziun da las forzas da lavur ed ün cuschidraivel augmoint da las incumbenzas. Il fat cha eir il post dal parsura ais stat vacant plüs mais nun ha facilità la situaziun.

Dasper las lavuors ordinarias ha il secretariat gnü d'impuonder bler temp per *incumbenzas in connex cun l'Expo 1964*, saja quai pels organs da l'Expo (texts per inscripziuns, traducziuns ed infuormaziuns) e seis servezzan da la pressa, per la gruppa «Information et connaissance», o per la suotgruppa «Chüra da las linguas», pel Fond cultural da l'Expo o pel comité chantunal. Implü han differentas persunalitats express il giavüsch da far cugnuschentscha cul rumantsch. Gugent avain nus orientà a noss visitaduors davart spranzas e pissers da la Rumantschia.

Scha l'Expo nun ans ha forsa neir pudü cuntantar in tuot noss giavüschs, schi ha ella svaglià ün viv interess per nossas relaziuns specialas. Quai muossan las bleras dumandas d'infuormaziun, las postaziuns da cudeschs rumantschs da tuottas varts e pustüt il fat cha ün magister da Losanna ha tradüt la grammatica da Schlatter in frances.

Seguond la devisa da l'Expo «Per la Svizra da daman — crer e crear» han ils partecipants da la gruppa «Information et connaissance» express il giavüsch da mantgnair ils glioms eir davo cha l'Expo avarà serrà sas portas. Nus Rumantschs avain tuot interess da francar las relaziuns culs rapreschantants da las otras linguas.

Üna otra incumbenza speciala da l'an 1964 ais stat *l'organisa-ziun da l'instrucziun da rumantsch a Cuaira*. Quai ais gnü tut per mans in stret contact cul secretariat da las scoulas da la cità. Als 24 gün ha il secretari tramiss üna circulara als magisters rumantschs a Cuaira e tils ha orientats davart il cumanzamaint da l'instrucziun facultativa rumantscha ed invidà da s'annunzchar, sch'els sajan pronts da surtour üna gruppa da scolars. Davo pacs dis sun entradas 13 annunzchas e plü tard amo üna. Quai ha fat grand plaschair, pustüt in vista da las difficultats chi as preschaintan in oters lös in quists resguards. Il mais settember 1964 ha la LR orientà als genituors cun circularas per las scoulas primaras e secundaras. Fin als 23 october sun entradas 175 annunzchas da scolars. Da quistas han circa 20 stuvü gnir refüsadas siand cha las premissas nu d'eiran avant man. In üna conferenza dals 28 october 1964 cun las 3 magistras e culs 11 magisters as s'haja perinplet sur da las dumandas organisatoricas (repartiziun da las gruppas, lö e temp da l'instrucziun, mezs didactics etc.).

Daspö als 9 da november 1964 frequainta uossa üna bella cumpagnia d'uffants l'ura da rumantsch. A tuots quels chi s'han prestats per quista chosa, a las autoritats, al secretariat da las scoulas, a magistras e magisters ed als genituors chi han muossà fiduzia ed interess va ün cordial grazcha fich!

La scoulinas

Causa la lunga malatia da nossa instructura da scoulinas nun ais l'acziun scoulinas statta uschè intensiva. Per la fin d'october 1964 ha giunfra *Anna-Lina Felix* lura malavita stuvü preschantar sia demischiun definitiva. La suprastanza nun ha pudü far oter co tilla acceptar.

La LR deplorescha la perdita da quista collavuratura. Daspö il 1957 ais giunfra Anna-Lina Felix statta üna premurusa promotura da nossas scoulinas rumantschas. I'ls cuors d'intraguidamaint e da perfecziun, cun pled e cussagl individual e cun contribuziuns litteraras in tuots idioms ha ella muossà la via a nossas muossadras uschè cha nossas scoulinas han pudü vendscher cun success las bleras difficultats e sun rivadas ad ün ot s-chalin. Giunfra Anna-Lina ha eir

miss sias forzas i'l servezzan da l'instrucziun rumantscha in scoula e dals cuors rumantschs. Eir pel secretariat da la LR d'eira ella ün prezius sustegn. Per tuot quai ch'ella ha prestà per nossa lingua e cultura exprimn nus eir in quist lö nos cordial ingrazchamaint. Cun quai cha giunfra Anna-Lina ha surtut il presidi da la Cumünanza muossadras rumantschas sco successura da duonna Barbla Herzog-Cavigilli pudain nus sperar cha'ls liams tanter ella e nossas scoulinas nu's tschuncan. In sia tschantada dals 25 favrer 1965 ha la supranza da la LR elet unanimamaing a giunfra *Angelina Secchi* sco inductura per muossadras da scoulina.

Siand chi nun ais stat pussibel da tgnair il cuors d'intraguidamaint per novas muossadras ha nossa muossadra da scoulina a Cuaira, Angelina Secchi, organisà per la conferenza annuala da la Cumünanza muossadras rumantschas dals 27/28 november a Tusan ün cuors da ritmica per scoulina suot direcziun da duonna M. Lorenz-Gremli. Quist cuors ha chattà buna accoglientscha. A quista occasiun han trais muossadras pudü artschaiver il diplom: Pia Eugster, Alvaschein; Ottavia Taisch, Scuol ed Armina Weisstanner, Brauvogn.

Darcheu han differentas muossadras bandunà nossas scoulinas uschè Giuliana Stiefenhofer, Cuaira; Lorenzia Arpagaus, Tumegl ed Ursina Sommerau a Scharons. Angelina Secchi, Myrta Pedrun ed Annatina Valentin han surtut lur plazzas. Id ais adüna plü difficil da survgnir avuonda muossadras. La LR sto esser fich grata a tuot las muossadras chi praistan granda lavur in favur da la lingua rumantscha e quai suvent suot cundiziuns fich difficilas.

Il censimaint dal 1960

Vers la fin da l'an 1964 ais cumparü il tom 11 «Chantun Girschun» da l'Uffizi statistic federal culs resultats dal censimaint 1960. Il grand retard priva la publicaziun d'üna part da sia valur ed actualità. Implü falsificheschan las consequenzas da la prosperità ün pa la situaziun. Cun tuot las resalvas chi pon gnir fattas vers statisticas muossan ils resultats dal 1960 cler e net cha'ls Rumantschs bandunan vieplü lur cuntradas muntagnardas per chattar megltras cundiziuns da viver giò la Bassa. Ma nus nu pudain entrar in de-

tagls. Forsa cha inchün chi ais versà in talas materias fa quai in ün stüdi special. I'ns saja però permiss d'agiundscher qua suot ün pèr resultats.

La populaziun rumantscha in Svizra

1941	46 456
1950	48 862
1960	49 823

La cumposiziun da la populaziun grischuna

Populaziun totala	tudais-cha	taliana	rumantscha	
1941	128 247	70 421	16 438	40 187 31,3 %
1950	137 100	77 096	18 079	40 109 29,2 %
1960	147 458	83 544	23 682	38 414 26,0 %

Da remarchar esa in quist connex cha la part na svizra da la populaziun tudais-cha cumpigliaiva 1960 total 5521 persunas (1950: 4626), da la taliana 10 253 (1950: 4890) da la rumantscha 426 (1950: 696).

Ils circuls

In 11 circuls avaivan ils Rumantschs amo la majorità absoluta. Da la survista chi segua resorta però cha la populaziun rumantscha s'ha diminuida in tuots e quai pertschientualmaing plü fich co la quota media pel Grischun. A listess temp ais la populaziun tudais-cha da quists circuls creschüda per 466 persunas da 7845 a 8311.

	1950	1960	Movimaint
Alvaschagn	1 326	1 263	— 63
Belfort	867	763	— 104
Surmeir	2 076	1 738	— 338
Cadi	8 113	8 023	— 90
Rueun	1 510	1 425	— 85
Glion	3 852	3 520	— 332
Lumnezia	3 239	3 070	— 169
Surtasna	1 942	1 699	— 243
Suottasna	2 086	1 938	— 148
Ramosch	1 005	936	— 69
Müstair	1 499	1 326	— 173
	<hr/> 27 515	<hr/> 25 701	<hr/> — 1814

Ils circuls da Razén han ils Rumantschs pers la majorità absoluta e relativa. Ils resultats per quist circul sun:

1950	Rumantsch	2322	Tudais-ch	2070	Oters	115
1960	Rumantsch	2294	Tudais-ch	2482	Oters	562

I'l circul da Schons han ils Rumantschs be plü üna majorità vers ils abitants da lingua tudais-cha:

1950	Rumantsch	915	Tudais-ch	664	Oters	74
1960	Rumantsch	841	Tudais-ch	836	Oters	707

Güsta pro quist circul stan las relaziuns straordinarias — chi's decleran p. ex. tras l'augment dals abitants da lingua taliana da 68 sün 694 — in connex cullas lavuors vi dals implants electricis chi d'eiran in quel mumaint in plain svilup.

Ils cumüns

Dals 221 (hoz 220) cumüns grischuns eiran dal 1960 amo 86 cun üna majorità absoluta rumantscha, intant cha'ls Rumantschs avaiavan amo in 8 ulteriurs la majorità relativa, v. d. vers la populaziun da lingua tudais-cha, a Bever, Domat/Ems, Marmorera, Silvaplauna, Sils/Segl, Sta.Domenica, Vaz e Zuoz. La perdita da la majorità absoluta ais da constatar a Bravuogn, Calantgil, Farrera, Preaz e Tumegl, da la relativa a Schlarigna e Samedan.

48 cumüns muossan ün augment da la populaziun rumantscha, in part minim, in oters lous plü grand, par ex. a Cuaira + 632, Igis-Landquart + 197 (da 150 sün 347!), Glion + 96, Zuoz + 83, Domat + 81.

Il plü grand cumiün rumantsch da la Svizra ais uossa Cuaira cun 2613 Rumantschs in congual cun Turich cun 2560 (+ 503), Mustér 1998 (— 9), Domat cun 1675 (+ 181), Sumvitg cun 1616 (+ 9), Trun cun 1441 (— 57), Tujetsch cun 1104 (+ 19) e Breil cun 1103 (— 17), per be numnar ils cumüns cun passa 1000 Rumantschs.

Conclusiuns

Nus stuvain constatar cha dals 49 823 Rumantschs in Svizra 11 409 o ca 23 % (1950: 8753 o ca. 18 %) vivaivan dal 1960 dadour il Grischun e cha dals 38 414 Rumantschs i'l Grischun quasi 12 500

o ca. $\frac{1}{3}$ vaivan il domicil in cumüns cun majoritats na rumantschas. Tuot in tuot abitaivan dimena var 24 000 Rumantschs in lous cun majoritats d'otras linguas. Sainza dubi sun las relaziuns economicas la radschun principala da quist svilup.

Per nossas organisaziuns culturalas e lur commembers valan in quista situaziun tenor nossa opiniun las seguaintas directivas:

- *intensifichar l'acziun sül territori rumantsch ed ils liams culs Rumantschs utrò;*
- *mantgnair il pensar e sentir rumantsch tanter ils Rumantschs i'ls cumüns cun majoritats d'otras linguas;*
- *promouver in noss cumüns l'assimilaziun dals abitants d'otras linguas;*
- *collavurar culs oters vaschins per ün megl dramaint da las relaziuns economicas in nossas cuntradas muntagnardas, per procurar a lur abitants üna degna existencia.*

Teater

L'an 1964/65 nun ha büttà grandas uondas sül sector dal teater in nos Grischun rumantsch. Per tant plü importanta ais statta nossa rapreschantanza sül champ federal grazcha a l'Exposiziun naziunala svizra a Losanna. Allà s'han ils Rumantschs mossats la saira dals 2 october cun üna part essenziala da la Festa grischuna suot Jon Semadeni e Marcus Gieriet (regia Erwin Kohlund) ed üna truppa da Domat ha dat in lügl aint il Teater da l'Expo ün toc modern da Hendri Spescha «Il Clom» (regia Marcus Gieriet), ün toc chi d'eira stat admiss da la Società per il teater popular svizzer a quista tribüna naziunala. Perfin duos scoulas rumantschas, quellas da Mustér e da Valchava han giovà teater a l'Expo. Tuot in tuot, la rapreschantanza rumantscha a quista muossa naziunala ais per nus üna culminaziun, sper la rapreschantaziun da «La s-chürdüm dal sulai» da Jon Semadeni sül «Podium» a Turich chi d'eira suot il patrunadi dal president da quella cità. Implü ais cumpars eir ingon ün nouv toc teater ladin il drama in trais acts da Jon Semadeni «L'uman derschader» chi d'ais fingià gnü adaptà in sutsilvan da Steafan Loringett.

L'actività dal cusgliader s'ha in quista stagiun restretta sün 11 tschögn, dals quals la plü pitschna part ais gnüda realisada. Be ün exaimpel: ad üna società vainsa racumandà in tuot 15 tocs rumantschs, tramettand ad ella in trais jadas dafatta ils cudaschins per la tscherna, e giovà hana ün toc tudais-ch! L'interessant nun ais forsa da pudair constatar cha'ls tocs racumandats nu füssan stats buns e nu vessan chattà l'acconsentimaint da la società, ma — o chi mancaiva ün giovader o chi mancaiva üna culissa adattada! Per finir il toc tudais-ch faiva circa las medemas pretaisas quant a la glied ed a las culissas, ma el d'eira apunta tudais-ch! Na, nüglia be quai, el d'eira plü sentimental e plü mediocar! Quai füt in fuond il decisiv. Nus ans stuvain propi dumandar adüna darcheu, scha nus sajan sün la buna via a vulair sforzar sü a nossa glied buns tocs, scha els prefereschan tuottüna ils main buns!?

Una cuorta statistica dals tocs giovats in terra rumantscha in quista stagiun, dimena october 1964 fin marz 1965 — resalv il gö liber «Banadetg Fontana» da Gion Not Spinass la stà a Riom — discuorra plü bain co bler plets — ed i s'ha güsta üna jada l'intera statistica avant man, tant inavant chi ans ais cuntshaint che chi gnit giovà inua:

October: Morissen: «Il catschadur selvadi» dad Angst-Burkhard.

Schner: Mustér: «General Demont» drama en 5 acts da Toni Halter; Sedrun: «Jolanda la nunenconuschenta» drama en 5 acts da Paul Appenzeller vers. rom. Giachen Berther; Sevgein: «Tarcisi a Moscau» drama da Herm. Born; Segnas: «Duas mustgas cun ina frida» toc humoristic en trais acts da Kaspar Freuler e Jenny-Fehr, vers. Gieri Vincenz; Falera: «Tradiment de Chischlatsch» drama historic en 5 acts, maletgs da Benedetg Caminada; Savognin: «La Steiva da filar» da Tumasch Dolf; Cumpadials: «La dama en alv» toc humoristic da C. Freuler e H. Jenny-Fehr, transl. Gieri Vincenz.

Favrer: Trun: «Fauls suspects» humoresca en 2 acts da J. Zeilter e Schaggi Streuli, vers. Alfons Vinzens; Dardin: «Igl aug reh dell'America» toc humoristic da Ben. Caminada; Ra-

bius: «Francesco» drama religius en 5 acts ed in prolog da Marcel Dornier, vers. rom. Sur G. Caduff; Rueras: «La paterliera» 1 act, «La viafier» 3 acts cumedia d'Alfons Tuor; Tschlin: «Il büschmaint fa l'hom» da Schwengeler, trad. Men Gaudenz; Zignau: «Onda Leina» trad. Alfons Vinzens; Breil: «Toni mét vegn curaus» toc humoristic da C. Freuler e H. Jenny-Fehr, transl. Gieri Vincenz; Sedrun: «Dus metschafadigias» toc humoristic da Placi Deragisch.

Marz: Castrisch: «Giovanni il cuntschacazzetas» toc humoristic popular da G. F. Cavigilli.

Ils *cuors da teater* arrandschats da la Società svizra per il teater popular nun han nier fat grand furori quist an. Als 8 da november ais stat a Cuaira ün cuors per demonstraziuns da dovrar il balett (44 partecipants, tanter quels üna part eir rumantschs) ed als 26 da favrer vainsa arrandschà al seminari magistral a Cuaira ün referat obligatoric per tuot ils seminarists davart il teater popular (referent il president da la SSTP Hans Rudolf Hubler) e la saira dal medem di (cul medem referent) exercizis dramaturgics per las cugnuschen-schas elementaras dal teater. A partir dals 5 marz alura il suottascriit salva ün cuors da regia culs seminarists (26 partecipants, da quels üna part rumantschs). La restricziun da l'actività dals cuors ais chapibla, scha nus cuschidrain las pussibilitads finanzialas dattas in quella stagiun.

L'incumbenzà: *Tista Murk*

Ediziuns da la Lia in lavur

Vocabulari surmiran

La lavour ve da la nossa ovra è neida manada anavant an dus gros: La lettera F, tgi era stada redigeida igl 1952 scu bustab da prova, ò dr. Mena Wüthrich-Grisch rapassada scursaneida e ziplada, noua gl'era basigns. — Sessour ò igl meritevel redacter digl DRG signour dr. Andrea Schorta, scu el veva a sies taimp fatg tar igls vocabularis sursilvan ed angiadines, surpiglia da la LR l'incumbensa

da raveder tenor criteris scientifics l'antiera ovra tgi cumpeglia oz 450 paginas manuscretg. Durant ena seduta a Coira a l'antschatta da Mars on igl dus redacters pudia discussionar cun dr. Schorta igls problems tgi pertotgan las singulas remarclas. Uscheia speran els da pudeir anfignen l'antschatta november 1965 veir pront igl manuscretg digl Vocabulari per la stampa. Nous dastgagn bagn aschuntar a la fegn igls plets tgi dr. Schorta ò do sen veia a l'ovra.

«Cun quai 4. vocabulari rumantsch evada la LR ün grand program. Per la prüma vouta vain, scha abstrahains dal vegl Da Sale preschantà il s-chazi surmiran in tuot sia originalità. Grazcha als sforzs da duos filologs surmirans cumpetents survain uossa il pövel da Surmeir in man ün bun instrumaint per la defaisa da seis patrimoni linguistic.»

Ambros Sonder

Ediziun centenara da las ouvras Peider Lansel

in incumbenza da l'Uniun dals Grischs e da la Lia Rumantscha

Causa otras incumbenzas dal redatur nu sun las lavuors per quista ediziun brichafat progedidas seguond noss giavüschs. In gün 1964 han las societats edituras fixà in üna cunvegna cul dr. Andri Peer novs termins per la furniziun dals manuscrits. Per gnir incunter al redatur d'eira previssa la preschantaziun d'üna part dals manuscrits pel tom II avant quista dal commentar e dal text accumpagnativ dal prüm tom. Siand cha quista soluziun nun ha pudü cuntantar ais gnü stipulà ün nouy uorden in quist sen cha tuot il manuscrit pel prüm tom inclusiv la part biografica chi d'eira plü bod previssa pel tom II sto esser pront per la stampa fin als 30 october 1965 e quist per tom II fin als 30 gün 1966. Uschè pudarà cumparair l'ouvra da Peider Lansel in üna fuorma adequata plü tard fin Pasqua 1967 (tom I Pasqua 1966, tom II Nadal 1966 o Pasqua 1967). Il redatur as ha impegnà da proveder in tuots möds per cha quist plan gnia accumulì. Las societats edituras chi deploreschan zuond fich il retard subentrà insistaran cha quists termins vegnan observats.

Publicaziuns da la Lia 1964

Canzuns/Chanzuns (30) sün fögls per cor da duonnas, cor masdà e cor viril.

La cufla gronda da Selina Chönz ed Alois Carigiet. Emprema ediziun. Adattaziun sursilvana da Flurin Darms.

La naivera da Selina Chönz ed Alois Carigiet. Prüma ediziun.

La Sutselva agl spievel digls 25 ons lungaitg naziunal da S. Loringett. Amprem carnet: La furmaziun digl Sutsilvan scret.

Nossa Expo 64 da Fritz Aebli. Ediziun cumünaivla OSL e LR in tuots idioms rumantschs. Traducziun da Toni Caduff, Men Gaudenz, Stefan Loringett e Gion Duno Simeon.

Nossas novas 5, register dals cudeschs rumantschs disponibels, giün 1964.

Vier v ladin da Jachen Curdin Arquint. Grammatica elementara dal rumantsch d'Engiadina bassa. Illustraziuns e cuverta Constant Könz. Stamparia Roth SA, Tusan.

Periodics

La Pünt, figliet par la Sutselva do or da la Leia Rumantscha. Redacziun ed administraziun da S. Loringett. Squetsch e spediziun da Roth SA, Tusan. XIII anada.

La scoleta, figliet par la Cuminanza Mussadras Rumantschas. 15avla anada. Cumpara an tuts idioms.

Publicaziuns sustgnüdas

Il Spejel dad Emil Buchli. Poesias da Wilhelm Busch missas in rumantsch pel pövel ladin cun agiunta d'üna tscherna da poesias originalas. Arrandschamaint e stampa: Stamparia engiadinaisa SA, Samedan.

J'apprends le Romanche, quatrième langue nationale, grammaire abrégée du romanche de la Basse-Engadine de Martin Schlatter, traduction et adaptation par M. Viredaz, Lausanne 1964.

La Borgia dil tschéss da Gion Deplazes. Cuviartha: Matias Spescha. Ediziuns Desertina, Mustér 1964.

Pieder de Pultengia da Ludovic Hendry. Roman. Cuvarta: Dea Murk. Ediziuns Fontaniva, Cuera 1964.

Stamungias da Curo Mani. Poesais. Ediziùn Roth SA, Tusàn 1964.

Vademecum, Sprachführer für die Surselva. Guid linguistic per la Surselva. Procuraus da Giusep Capaul. Ediziun Secziun Studentica Romania.

Otras publicaziuns rumantschas na periodicas

Epistlas ed Evangelis, ediziuns ecclesiasticas romantschas, Cuera.

Evangelii seguond Lucas, nouva versiun ladina da Domenica Messmer. Ediziun: Societed biblica svizra, Bassersdorf. Squitsch: Stamparia engiadinaisa SA, Samedan.

Il romantsch e la scienza internaziunala, ina survesta da Alexi Decurtins. Ediziuns Fontaniva, Cuera.

Jubilate, codesch da baselgia per Surmeir. Editour: Ser Duri Loza. Stampa: Benziger & Co. AG, Einsiedeln.

La buna nova da Nussigner Jesus Cristus. Igls quater evangelis. Translaziun surmirana da Duri Loza. Stampo tar Casanova, Coira 1964.

La Scena, nr. 32. L'uman derschader, drama in trais acts da Jon Semadeni. Cuverta: Dea Murk. Editur: Tista Murk.

Monsignor Dr. Rest Giusep Caminada, Uestg da Cuera da Sur Giusep Pelican. Ediziuns Desertina, Mustér 1964.

Nossa via, feigl d'informaziun per la part generala dalla Exposiziun naziunala svizra a Losanna. Versiun romantscha da Cla Biert e Giachen Giusep Casaulta. Ediziun: Expo 1964.

Sen terratsch surmiran da Gisep Angel Sigron. Ediziung dalla Uniung Rumantscha da Surmeir procurada da Gion Peder Thöni. Cuverta: Alois Carigiet. Stampo da Stampa Romantscha, Mustér.

Nossas societats affiliadas

Societad Retoromontscha

Cun grond plascher e satisfacziun savein nus notificar che Berna ha dau suatientscha a nossa istanza dils 63 e concediu a nus ils subsidis giavischai, aschia che nus savein tschercar ussa il tierz redactur ed accellerar nossa publicaziun.

Nies cauredactur dr. A. Schorta ha retschiert sco empren Romontsch il premi Veillon. Plinavon eis el vegnius honoraus dalla universitad da Berna cul dr. h. c. el medem mument cul member dalla Cumissiun filologica ed anteriur president da quella, dr. P. Scheuermeier. A nos dus meriteivels filologs cordiala gratulaziun.

Da miez uost vein nus accumpignau alla fossa nies meriteivel member da suprastonza, anteriur cus. guvernativ dr. Augustin Cahannes. Prest trenta onns ha el fatg part da nossa suprastonza, en quels diesch onns sco actuar; el ha priu viva art e part da tut quei che pertuccava nos interess. Nus engraziein agli e lein mantener el en buna memoria.

La radunonza generala statutarica ha giu liug a Cuera els Treis Retgs ils 20 da matg e deliberau las fatschentas currentas. Sco president da nossa societad ei dr. G. Deplazes vegnius elegius, igl empren Sursilvan en quei post. Nies cauredactur dr. Schorta ha referiu sur «Nossas incumbenzas sül champ da la perscrutaziun» e mussau en moda perschudenta tgei gronda lavur fuss aunc da far sil camp scientific. La sesida a Turitg dalla quala han fatg part president, cassier e cauredactur ensemen culs representants dils auters dicziunaris ha giu da reponderar nossa damonda a Berna, ina outra ils 21 da november ensemen culs redactors ei stada dedicata a damondas urgentas dallas Annalas. Ina radunonza da suprastonza dils 21 da december ha deliberau ina retscha impurtontas tractandas sco il budget 1965, la visada dil contract cun Bischofberger, l'elecziun d'in vicepresidente ella persuna da prof. dr. Jon Pult e. a.

Duront igl onn current ein dus fascichels, 46 e (cun breigia) 47 compari enstagl da treis, sco quei che nus vein per mira. (Gia preparai per la stampa ein ils fascichels 48 e 49, constanza II — cozzir, ca. 212 paginas manuscret.) Ultra da quei, essend che la lavur da stampa progressava buca tenor giavisch e contract, han nos dus re-

dactors ordinau nossas cartotecas en treis, quei che vegn a levgiar la redacziun considerablamein. Il tempo retardiv da stampa sco la vista d'in tierz redactor han stimulau la suprastanza da visar il contract da stampa culla firma Bischofberger & Co., per la fin 1965. Tochen lu lein nus sperar da cattar ina via che garanteschi la stampa dil DRG el ritmus previu.

Las Annalas 1964, redegidas da Töna Schmid e Felici Maissen ein cumparidas igl atun baul, in cudisch da ca. 300 paginas cun impurtontas lavurs.

Ei descha a nus per la fin aunc dad engraziar als redactors da nos organs, als members dalla Cumissiun filologica, als collaborators sco a tut tgi ch'ei sefatgs en ina moda ni l'otra meriteivels per il bien da nossa societad. In cordial Dieus paghi.

Gion Deplazes, president

Romania

Organs ufficials:

Tschespet ei comparius il november 1964.

Ischi compara il schaner 1965.

Il cudischet d'affons «Sontga Clau» ei vegnius edius sut il num «Dun de Nadal».

Lavurs en preparaziun:

1. Ina translaziun dil cudisch «Teresa digl affon Jesu».
2. Pledari per las scolas de lavur manila.
3. Ediziun giubilara: Dr. Aluis Tuor, Glion.

La Secziun Studentica ha ediu 4 gadas la Talina.

Al camp studentic interromontsch ch'ha giu liug ad Andeer ha in stupent diember (ca. 12) de students romanians priu part.

L'Exposiziun ambulonta ha visitau gl'onn 1964 ils loghens: Cuera, Lai, Tavau, Flem, Urtischei (Val Gherdeina), La Ila (Val Badia).

Degonda Francestg, president

Uniun dals Grischs

Dürant l'an scuors ha la suprastanza da l'UdG organisà *diversas accziuns e differents cuors:*

La concorrenza da cumponimaints per las scoulas medias ha gnü ün fich bel esit. Id es entrà üna tschinquantina da lavuors chi muossan tuottas — cun pakischmas excepziuns — ün bun niveau. Ils signuors chi han fat part a la giuria sun stats satisfats da las prestaziuns da nossa giuventüna.

La prova cha no avain vuglù far es gratiada: l'interess dals giuvens per nossa lingua e cultura materna es viv, els guardan la realtä e seis problems cun ögl critic e l'expressiun es pro bod tuottas lavuors frais-cha e cultivada.

Las megltras lavuors sun gnüdas premiadas. Sco segn d'arcugnuschentscha ha mincha partecipant survgnü la clav rumantscha.

Ils duos cuors da teater chi han gnü lö ad Ardez sül palc nouv ed illa Chasa Fliana sun stats frequentats d'üna trentina dad interessents.

Eir ils *cuors per sots engiadinai*s chattan adüna viv interess.

Ils cuors da giuvnas e duonnas illa Chasa Fliana chi han dürà 12 dis sun stats frequentats da 74 interessentas da 15 differents cumüns.

Ingon ha la suprastanza da l'UdG intensivà la lavur regard *la fatscha da noss cumüns*.

Grand'accoglientscha han chattà pro nossa populaziun *ils differents gös rumantschs per uffants e creschüts*.

Ils periodics ladins: il Fögl Ladin, il Chalender ladin, il Sain Pitschen, il Dun da Nadal e l'Aviöl ans tgnettan eir quaist an cun lur istorgias, raquints, artichels da tuot gener e poesias buna cumpagnia.

Implü sun sortidas da stampa varsaquantas ouvras, sustgnüdas da noss' Uniun.

«Tgnain inavant vi dal nos sco'ls oters vi dal lur!»

Rico Parli

Renania

Sch'ign sapartratga veda las difficultads ca saprasaintan oz agl tains da la «veta moderna» agli muvimaint rumantsch, scha sa la Renania, ear sch'igls suczess paran sen l'amprem'igleada dad easser fetg modests, tutegna easser detg cuntainta cun la lavur digl on passo.

Igl calender «Per mintga gi» ed igls «Dùns da Nadal».

Ear la 44avla anada e cumparida an las duas parts usitadas: Egn sursilvana ad egn sutsilvana. Igls dus redactors ân puspe sado tuta fadeia da saver stgafir egn calender ca va cugl tains a sa vagnir mess a pér cun mintg'oter calender.

Cun quei c'igl «Per mintga gi» vean aint an fetg blearas tgeas digl antschies da la Renania e'l el betga me egn buna lectira populara, na, el sa ear vagnir duvro sco lectira an scola ad an curs rumantschs.

Par ca la giuventetgna da damaduas parts da la Renania vegi egn cudaschet scret agl aigian idiom en ear uon puspe cumparieus dus «Dùns». Ear qua an igls redactors fatg lur pussevel da saver porscher lectira buna ad intressanta a noss sculars renans.

Igl prievel ca tals «fretgs or da l'aigna terra» ston tschassar par far lo a products impurtos c'en bagn «moderns», mo statan tutigleple literaricameng sen egn scalem detg bass e pletost carschieu.

Bagn ear or da que motiv, mo oravànt tut par animar nossa giuventetgna tier lavur activa par la tgira da nos lungatg â la Renania scret or agl «Dùn da Nadal» diversas concurenzas par sculars.

La «Casa Paterna»

Sco antocan uss â la Renania me egn giaseta: La «Casa Paterna», ca cumpara mintg'eanda. Bagn sa egn tala giaseta betga sameter a pér cun giasetas ca cumparan mintga gi a san purtar las «novitads frestgas», mo quei e ear betg igl sen da la «Casa Paterna». Ela sto adigna puspe ampruvar da dasdar a mantaner igl intaress digl pievel par igls problems actuals da nossa patria rumantscha. C'igl redactor d'egna tala giaseta â egn leztga ca e tut oter ca leava a bagn cler a mintgegn.

Publicaziùns literaras

Bagn sa la Renania betga prasantar egn'antiera calecziùn da talas publicaziùns. Par furtuna e la qualidad adigna da ple grànda muntada ca la quantidad.

La Renania seza â durànt igl on 1964 savieu edir nignas publicaziùns literaras, oravànt tut or digl motiv c'ela â stuvieu ampunder

igls mieds finanziaals par saver stgafir mieds d'instrucziùn par las scolas.

L'antscheata digls 1965 de cumparer egn cudasch cun poesias da Curo Mani. Igl e don ca la Renania â betga savieu edir quel'ovra, mo ela â cunzedieu suvainter las pussevladads c'en da prasaint dadas ad ela egn import a quel cudesch.

«La fatscha da noss vitgs»

Ear uon e'l igl suczes betga sto fetg grànd. Igl â bagn do anquala inscripziùn rumàntscha veda tgeas privatas near da fatschenda a dasperas ân p. s. ear igls zens nofs d'Andeer c'en vagnieus instalos avànt egn bùn mains survagnieu vers biblics rumàntschs, mo igl e cler c'igl ressort «la fatscha da noss vitgs» â betga savieu far miracles an que curt tains c'el exista. La Renania vean dantànt a far tut igl sieus pussevel ca nossas vischnàncas survignan seglmains ampo egn fatscha rumàntscha.

Teater rumàntsch

Que taratsch e detg carpus. Igl e savens fetg greaf da survagnir acturs par raprasantaziùns rumàntschas.

Igl fuss sainza dubi fetg bien, scha la Leia Rumàntscha a las uniùns afiliadas ampruvassan da manar tras egn'acziùn ca sozietads ca gioian rumàntsch savessan dar lur toc (scha quel e bùn!) ear an otras vischnàncas, sainza ver tema da far defizits. Bagn àgl antocan uss do egnear near l'otra talas raprasantaziùns an vischnàncas «eastras», mo quei e sto ple u mains exepziùns.

Igl vean betg ad easser leaf d'organisar quels «teaters ambulànts», mo egn tal'acziun fuss an mintga cas aschi impurtànta sco referats. Fussigl betga pussevel da stgafir egn speztga da «zentrala» ca tgirass quels «barats da teater?».

Curs rumàntschs

Suvainter c'igl â durànt igls davos ons do pocs u nigns curs agl nos antschies â la Renania, oravànt tut suvainter ver stgafieu egn «ressort spezial» ear par que sector, savieu scriver or par igl unviern 1964/65 an difarentas vischnàncas tals curs.

Quest unviern ân liac curs par intressents cavutan amprender Rumàntsch a Schnaus, Glion, Castrisch, Flem, Trin, Veulden ad Andeer.

Tuts igls curs an egn pulit diember da partizipànts. La Renania vean ear agl avagnir a far sieus pussevel par la tgira da tals curs.

La tgira digl Rumàntsch an scola

Dus ons en passos suvainter ca la Renania â antschiè cun la si acziùn par la tgira digl Rumàntsch an scola. An quels dus ons e vagnieu luvro cunziensameng par cuntanscher anzatge positiv an que risguard. Las lecziùns en vagnidas schinadas par tuts igls sculems.

Par ca tuts igls noss surmesters vegian ocasiùn daprender cuntact cun quels mieds d'instrucziùn â la cumissiun da scola organiso egn savund curs c'a gieu liac igls 23 a 24 d'october puspe a Tusàn. Da que curs ân prieu part passa 40 persunas.

Sper refarats salvos digls signurs prof. dr. A. Maissen, cunrecter dr. G. Deplazes, dr. h. c. St. Loringett a scolast Gallus Pfister agl ear do egn part «practica» cun egn lecziùn da prova da surm. Angelo Tschärner. Da las duas parts sursilvana a sutsilvana â mintegna anc safatschanto cun problems da l'ortografea.

La Renania â ànc dus giavischs near postulats:

1. C'igl cantùn surprindi quelas lecziùns a daclareschi elas par mieds d'instrucziùn ufizials.
2. C'ear otras uniùns afliliadas fetschen diever dad elas suvainter ver pracuro par translaziùns an lur idiom.

Cun quel'ocasiùn sto anc vagnir manzuno cala Renania deplorescha fetg c'igl e betga sto pussevel da dar or igl «pledariet par lavurs manilas» anzemel cun la Romania a l'Uniun rumàntscha da Surmeir. Egn tal cudaschet an tres idioms fuss vagnieu ple bunmartgieu a vess gieu igl fortel ca buns plets d'egn near l'oter idiom vessen ear savieu vagnir surprieus par igls oters antschiès.

La tgira da la giuvantetgna rumàntscha

Antras la lavur par la tgira digl rumàntsch an scola (lecziùns, curs etc.) â l'egn a l'oter plan betga savieu vagnir realiso, mo suvain-

ter ver schino l'amprem'etapa par la scola vean la Renania a saver sadaditgear ple intensivameng agli tgira da la giuvantetgna.

D'egna vart lagn nus ampruvar da gudagnear igls sculars da la scola cantunala, amprandists ad oters Rumàntschs giuvens an nossa tgapitala par la tgossa rumàntscha.

La giuvantetgna da difarentas cuntradas duvess egnea near l'otra saver prender cuntact, ascheia c'ela survagness puspe daple igl santimaint ca tuts en Rumàntschs, ear sch'els dascuran egn oter idiom. Fussigl betga pussevel c'igl «Cunzegl» da Leia pondaress egnea cunzienza sameng la domonda da tals «Cumegns da la giuvantetgna rumàntscha» ca savessan davantar cugl tains egn «instituziùn» ca sudess agl avagnir tier nos program da lavur?

Par cumbater l'influenza da tschearta «literatura eastra» â la Renania d'egn tains ana safatschanto cun la dumonda da far la proposta da stgafir egna giaseta «interrumàntscha» par la giuvantetgna, oravànt tut par igls sculars. Quela giaseta duvess easser «moderna» agl bün sen digl pled a saver tgapar igls giuvens.

Nus savagn qua ear ànc manzunar igl fatg c'igl «Camp studentic interrumàntsch 1964» â gieu liac digls 20 antocan igls 25 da fanadur ad Andeer sut la «tgira» da la Renania.

Sustignamaint da scoletas

La Renania â ear uon purto tier fr. 200.— par igl sustignamaint da scoletas.

Igl parsura: *Gion Mani*

Uniung Rumantscha da Surmeir

Igl onn 1964 dastga eir ainten las annalas da l'Uniung Rumantscha da Surmeir cun onour — gea, el po neir scretg cun belas lettras dad ôr. Gl'è sto igl onn digl gi liber «*Banadetg Fontana*». Igl gia festiv è gio nia scretg avant onns digl noss poet *Gion Not Spegnas*. Sot la reschia da *Tista Murk* è igl «*Banadetg Fontana*» per l'amprem'eda nia mano se scu «gi liber». La sceneria ò betg do blera lavour, essend tg'ins ò pudia giuier directamaintg avant igl casti da Riom — damais era gio la piazza dad impurtanza istorica.

En pievel tgi so anc s'entusiasmar per igl bel ed igl bung — igl pievel da Sursés — è ia vedlonder da realisar la bel'ovra, e chegl è

reuschia ad el cun mervaglious success. Franc vignins anc a discorrer di e lung da noss «Banadetg Fontana», igl cal ò carmalo ple tgi 5000 parsungas a Riom.

Nous pudagn angal gratular ed angraztger a chels, tgi òn sa mess aint per la realisaziung da l'ovra. Oravanttot partotga chegl igl president digl comité, sign. scolast secundar Cirill Brenn, Mulegns, igl cassier, sign. Valantegn Caspar, Riom, ma eir igls oters commembers digl comité, e principialmaintg tots giuiders, organisatours e regist-seurs.

Radunanza generala da l'U. R. S. 1964

Chella è stada igls 9 avost 1964 a Savognin. Ella ò uschi quasi do l'antschatta a las preschantaziungs digl «Banadetg Fontana». Daspes las tractandas statutaricas ò igl president digl comité, sign. Cirill Brenn, do ena stupenta orientaziung digl gi scu tal, ma er da la gronda lavour preparatorica, tgi uschi en'ovra pratenda.

Scu sagond votum ò igl parsoura da l'U. R. S. referia sur digl tema «L'Uniung Rumantscha da Surmeir» e sies program da lavour.

Nossas publicaziungs 1964

Scolast secundar Gion Peder Thöni ò puspe redigia igl organ principal da l'U. R. S.: «Igl Noss Sulom» cun grond anschign e cun blier gost. Igls principals collaburateurs èn stos: P. Cadotsch, Gion Not Spegnas e Giatgen Brenn. Gl'è bung tgi l'U. R. S. posseda dad onns annò en pugn plagn oreifers scribents surmirans, igls cals lavouran sainza far gronda canera, ma prestan tant daple — er schi els n'èn betg stos mess or a l'Expo cun ena gronda fotografia!

Calender Surmiran 1964

En'ovra litterara zont plaschevla ans ò scolast secundar *Fausto Signorell* regalo, mittond sen meisa la 14avla annada digl «Calender Surmiran». Bela prosa — bela poesia — e betg da surveir, igls noms rumantschs e tudestgs d'ena ploma tgaglias e plantas indigenas. Bravo!

«La Pagina da Surmeir»

Cass tgi Tè, stimo lectour, ast propi via igl Banadetg Fontana *veiv*, v. d. chesta stad a Riom cun occasiung da la soura numnada rapreschentaziung, schi tgi Te saptgas, chest Banadetg Fontana, cun sies dretg nom *Albert Camen*, è an madem taimp er redacter da nossa gasettigna surmirana! El ans regalescha mintga meis ena stupenda nomra, tratond problems digl noss pievel, da nossa vallada, da nossa cultura.

Dung da Nadal

El è cumparia an nov vistgia (alv/neir) scu publicaziung communal da la Romania e da l'U. R. S.

Scoletta rumantscha

Igls 7 december 1964 vagn nous davert ena nova scoletta rumantscha a Vaz. Ella vign gio frequentada da 20 scolarets.

Mortori

L'U. R. S. ò igls 21 da matg 1964 pers per adegna igl sies cassier, *mastral Martegn Steier*. El è sto en om stimo e respeto. 20 onns ò el administro la cassa da l'uniung. Dia igl detta igl pôss parpeten.

Igl president da l'U. R. S.: *Toni Cantieni*

Uniun da Scripturs Romontschs

A caschun dalla radunonza generala dall'Uniun da Scripturs Svizzers a Segl e s. Murezi han plirs da nos commembers cooperau. Entgins scribents romontschs han prelegiu cun bien success da lur ovras en scolas giadinesas. Alla serada litterara a s. Murezi ha dr. Gion Deplazes dau in schatg da sias ovras. Dr. A. Peer ha presentau ils scribents sesurvend dils quater lungatgs svizzers.

La litteratura ed ils scribents romontschs ein era stai representai pli u meins dignamein alla Exposiziun naziunala a Losanna. Els han cheutras regurdau alla preschientscha romontscha e gudignau novas simpatias.

Suenter in pli linug interval ein ils scribents romontschs puspei secattai. La radunonza generala dils 5 e 6 da settember si Surmir ei

stada bein frequentada. La sonda sera han plirs commembers assistiu a Riom al giug liber «Banedetg Fontana» da nies senior G. N. Spinna. La radunonza generala da dumengia a Savognin ha tscharniu la suprastanza cun in niev parsura ed in niev commember. Quei di eisi era reussiu da metter a sti ina nova cunvegnientscha denter la Ligia Romontscha e nossa uniun arisguard la distribuziun da premis litterars.

Il punct principal dil program da lavur stipulaus a Savognin ei ladinamein vegnius mess en acziun. Aunc el decuors dils 64 han plirs scribents deletgau scolars e carschi cun prelecziuns e seradas litteraras. Cugl onn current continuescha quella impurtonta acziun e ha denton contonschiu il tozzel.

La CL ha salvau sia radunonza annuala ils 28 da november a Cuera ed ha distribuuiu a quella caschun differents premis litterars e dau ina incumbensa da teater. Entgins scribents ein vidlunder da translatar buns dramas per romontsch. Pliras publicaziuns da nos commembers el decuors digl onn dattan perdetga da nies luvrar e giustificheschon cheutras nossa existenza.

Th. Candinas, president

Cumünanza Radio Rumantsch (CRR)

La reorganisaziun da la Societed Svizra da Radio e Televisiun (SSR), incumbenzada dal Cussagl Federel l'an 1960, ais uossa zieva lungias e stantusas deliberaziuns uschè inavaunt a fin, cha sieus früts cumanzaron a madüer quaist an. Il nouv landervi ais principelmaing il fat cha las 9 societeds regiunelas, traunter quellas eir la CRR, s'occuparon in avegnir eir dals programs da televisiun, que chi eira fin uossa be chosa da la direcziun generela da la SSR.

A quaist scopo gnittan fundedas 3 novas societeds regiunelas, correspondentas a las 3 raits tecnicas da radio e televisiun svizas existentas. La CRR, chi s'occupa dals programs rumauntschs, ma chi nun ho ün'egna rait dad emetturs e studios, fo part da la rait cumünnaivla per la Svizra tudais-cha e retorumantscha. Uschè as nomna eir la nouva societed regiunela, a la quela piglian part las societeds da Basilea, Berna, Turich, San Galla (ORG), Lucerna (IRG) e la CRR. Quaist'ultima ais rapreschantada degnamaing aint ils organs da quaista nouva societed. Aint in la suprastanza da 12 commembers

tschaintan nos vice-parsura dr. St. Sonder scu commember e dr. W. Dolf scu substitut e nossa societad ho 6 delegios sün 48 per la radunanza generela. La nouva organisaziun aintra in vigur ils prüms meg 1965.

Cun sieu premi radio 1964 onuret la CRR ils duos cors rumantschs da Cuaira, il cor viril Alpina ed il cor da duonnas Rezia, ammenduos cuntschaints per lur chüra da la vita culturela rumantscha. Que füt in occasiun da la radunanza generela da la CRR als 20 gün 1964.

La seduta il pajais da la Cumischiun da programs da la CRR avet lö quaista vouta a Lumbrein. Que füt üna fich bella manifestaziun cun partecipaziun da la populaziun e da las societeds da chaunt e musica dal lö.

La CRR cumplaundscha la perdita dad ün fich appredscho commember dal cussagl, nempe quella da sig. dr. A. Cahannes, v. cus. guv., mort dandettamaing ils 12 avuost 1964. El faiva part al cussagl da la CRR daspö 1953 ed eira eir delegio per la radunanza generela SSR. El ans eira fich attacho e staiva aint per nossa chosa cun zeli ed energia. Ch'el reposa in pêsch!

Ch. Badraun

Nouvas allegraivlas

La Cumischiun federala d'art ed il Departamaint federal da l'intern han accordà a duos rapreschantants rumantschs da l'art moderna, a Matias Spescha da Trun ed a Corsin Fontana da Domat, stipendis da studis

A Basilea ha la «*Gesellschaft zur Förderung des Gemeinnützigen und Guten*» organisà cuors da rumantsch in trais idioms chi sun bain frequentats. Eir illa «*Alpine Mittelschule Davos*» ha nos cumpatriot rumantsch dr. Kaspar Jörger da Domat organisà cuors da rumantsch per var 30 students. In plü frequentan circa 30 students tudais-chs da nossa *Scoula chantunala* duos cuors da rumantsch.

La *Fundaziun Schiller* ha concess premis da milli francs a Jon Guidon per seis raquints ed a Hendri Spescha per sia lirica.

La *Nouva biblioteca svizra a Turich* voul publicchar ün o duos toms cun prosa rumantscha in tuots idioms. Ella ha miss a disposi-

ziun per quel intent premis in l'import da 1500 francs. Las lavuors sun d'inoltrar per la fin d'avuost 1965.

Als 9 da mai ha dr. Andrea Schorta pudü artschaiver sco prüm Rumantsch il «*Prix Charles Veillon*» in arcugnuschentscha per seis mierts straordinaris sco cheuredatur dal Dicziunari rumantsch grischun e sco autur da l'ouvra monumentala dal Cudesch da noms retics.

Davo grandas lavuors da decennis ais cumparü illa chasa editura Francke, Berna, il seguond tom dal «*Rätisches Namenbuch*» elavurà ed edi da dr. Andrea Schorta. Quist tom da passa 1100 paginas cum-piglia las etimologias.

La chasa editura «*SILVA*» a Turich ais propensa d'edir sün seis quint ils bels cudeschs per uffants Heidi I e II in ladin suot la condiziun cha ella artschaiva ün manuscrit pront per la stampa e cha l'Uniun dals Grischs e la Lia Rumantscha surpiglian la vendita. Plü tard voul ella far üna ediziun eir in rumantsch sursilvan.

Dals 7—14 october ha la *Società per chiüra da las parabras dals pövels europeics* gnü üna dieta in Svizra. Quista activa società ha visità plüs dis il Grischun. A Cuaira ha prof. dr. Jon Pult referi davart «*Viersprachige Schweiz*» e prof. dr. Leza Uffer davart «*Auf der Märchensuche*», intant cha differents raquintaders indigens han dalettà la società a Domat.

L'università da Berna ha undrà a trais homens chi han grands mierts per la perscrutaziun e la promoziun dals bains culturals dal Grischun cun il titul da doctur honoris causa: Arnold Büchli, Paul Scheuermeier ed Andrea Schorta.

Sün intermediaziun da la Pro Helvetia ha *l'università da Münch* incumbenzà a Oberstudienrat Max Aschenbrenner cun lecziuns davart il retorumantsch. Pel semester d'inviern dà el ün intraguidamaint i'l retorumantsch da las Dolomitas. Per la stà ha l'incumbenzà previs üna dmura da studi da plüssas eivnas aint il territori rumantsch dal Grischun.

Noss morts

Monsignur avat dr. Beda Hophan (1875—1964). Als 29 december ha ün grand pövel rendü l'ultim'onur a dr. Beda Hophan chi ais stat var 38 ans avat da la clostra da Mustér. Monsignur avat Beda

nun eira Rumantsch, ma el ha in sia lunga vita monastica e sco cheu dal centrum cultural da la Surselva tantüna rendü prezius servezzans a la Rumantschia. Ils blers stüdens rumantschs chi han gnü la furtüna da giodair sias lecziuns e da dudir sias directivas per la vita tils sun grats per adüna.

Serafin Bundi (1911—1964). Seguond il pensar uman bler massa bod ha magister Serafin Bundi, Trun, stuvü dar sia bachetta in man a la mort. Cun el ha ün fervent chantadur, dirigent e promotur da la chanzun rumantscha tut cumgià da quist muond. Fingià a la scoula chantunala e plü tard a Zignau e Trun ha il barmör miss seis excellents talents musicals in servezzan dal chant rumantsch.

Augustin Cahannes (1904—1964). Cun v. cus. guv. dr. Augustin Cahannes ha la Rumantschia pers ün marcant rapreschantant dal «anim grond» per lingua e cultura rumantscha. Già in giuvens ans ha il neiv e figlioul da l'inschmanchabel Sur prof. Gion Cahannes miss scu president da la Romania sias grandas forzas da lavur i'l servezzan da noss bains ideals. Blers ans ais el stat ün activ member da la suprastanza da quista uniun chi ha arcugnuschü seis merits cun til nomnar commember d'onur. L'instrucziun rumantscha a las scoulas paucilas a Glion ed a Landquart e pustüt il lectorat rumantsch a l'università da Fribourg sun per granda part sia ouvra. Sco commember da la suprastanza da la Società Retorumantscha e dals cussagls da la Cumünanza Radio Rumantsch, dal Legat Cado-nau e da la Chasa Rumantscha e sco suppleant da la suprastanza da la Lia ha'l prestà blers buns servezzans. Eir illa Regenza grischuna ed illa Cumischiun chantunala d'educaziun ais il defunt stat ün grand promotur da noss interess.

Maria Loringett-Calonder (1909—1964). Id ais il destin da nossas duonnas e mammas da lavurar i'l silenzi. Eir duonna Maria ha fat quai sco magistra da scoulina rumantscha, sco promotura da l'acziun scoulinas ed instructura da nossas mussadras. Sias incumbenzas a pro da lingua e cultura rumantscha sun amo creschüdas cur ch'ella ais dvantada la consorta dal parsura da la Lia Rumantscha. In Chasa Rumantscha ha duonna Maria parti ils fastidis da seis hom ed ha eir impundü bler temp per introdüer a las giunfras da büro illas in-

cumbenzas e per tgnair in uorden l'archiv e la biblioteca da la Lia. Üna meritaivla ouvra ais eir seis cudesch «Chanzunettas e versets» per nossas scoulinas chi ais uossa cumparü in terza ediziun.

Gieri Giusep Montalta (1873—1964). In seis ultim rapport annual ha la Lia Rumantscha pudü gratular a nos fidel cumpatriot rumantsch a l'ester v. prefect Gieri Giusep Montalta. Intant s'ha fermà seis cour chi ha adüna battü per la patria rumantscha. In ün impreschiunant funaral ha ün grand pövel tut cumgià da quaist hom chi seguond ils plets dal rector da las scoulas da la cità da Zug ais stat Rumantsch e Grischun fin a seis ultim respir. Cun radschun ha perquai il Cor rumantsch da Zug portà al trapassà cun la chanzun «Allas steilas» l'ultim salüd dal pövel rumantsch.

Turo Pedretti (1896—1964). Cul pittur-artist Turo Pedretti ha nos pövel pers ün grand admiradur ed annunzchader da la bellezza da nossas cuntradas e muntognas grischunas. Malgrad noschas perditas materialas — chesa ed atelier a Samedan sun stats dal 1951 victimas da lavina — ha il defunt mantgnü la fidelità a sia patria ladina. Neir seis success nu sun stats buns da tilla sdarlossar. Sias ouvras daran inavant perdüta da sia amur per la patria.

Noss giubilar

In buna sandà ha *Gian Gianett Cloetta* chi ais bain il senior dals scriptuors rumantschs pudü festivar als 29 avrigl 1964 seis 90avel anniversari. Il giubilar ais adüna stat ün fervent Rumantsch ed ha grands mierts sco poet e perscrutadur da la lingua ed istorgia da Bravuogn.

A Ragaz ha duonna *Deta Kratzer-Brunies* cumpli als 19 favrer 1965 seis 90avel anniversari. La fidela collavuratura dal Fögl Ladin ha regalà a seis lectuors blera e bella prosa e poesia.

L'anterieur meritaivel dirigent da la Ligia Grischa, directur da musica *Hans Lavater*, ha festagià als 24 favrer 1965 seis 80avel cumplean. In sia qualità da cumponist, dirigent e derschader a bleras festas da chant districtualas e chantunalas ais il giubilar stat ün ferm promotur da la chanzun rumantscha.

A tuots giavüschain nus amo ün lung otium cum dignitate.

Quen e bilanza 1964

Quen d'administraziun

A. Quen general

ENTRADAS

1. Entradas generalas

Confederaziun, contribuziun directa	100 000.—	
Confederaziun, contribuziun tras cantun	10 000.—	
Cantun, subsidi regular	80 000.—	
Vischnaucas	2 250.45	
Tscheins activs	4 289.20	196 539.65

2. Entradas diversas

Cuors da lungatg		1 720.—
------------------	--	---------

3. Entradas per las acziuns specialas

Legat Anton Cadonau	1 200.—	
Fundaziun Augustin per scoletta Cuera	1 000.—	
Vischnaucas per scolettas	26 216.90	
Scolarets	7 104.75	
Marcau da Cuera per scoletta	5 000.—	
Marcau da Turitg	2 000.—	
Ovras da Domat S. A., Domat	3 000.—	
Uniun da puras Flem	250.—	
Renania per scoletta Flem	200.—	45 971.65
Entradas		<u>244 231.30</u>

CUOSTS

1. Cuosts generalas

a) Cussegl e suprastonza

Cussegl	880.90	
Suprastonza	621.60	
Nuder	600.—	
Cumissiuns	210.—	2 312.50

b) Secretariat		
Pagas	38 108.80	
Paga al president	2 400.—	
Viadis, conf., representaziuns	2 417.40	
Material da biro	1 495.35	
Portis e telefons	2 965.20	
Tscheins per locals	4 472.—	
Scauldament e glisch	1 004.82	
Schubergiar, material, cuosts com.	1 250.—	
Reparaturas, manteniment, curtgin	435.90	
Amortisaziuns	489.75	55 039.22

c) Cuosts finansials		
Tscheins passivs	90.—	
Taxas da banca e posta	414.40	504.40

d) Divers cuosts		
Biblioteca ed archiv	362.55	
Abonnements e pintgas contribuziuns	484.40	
Lavurs tras tiarzas personas	356.90	
Segirada per vegls e survivents	4 081.15	
Prestaziuns socialas	4 491.20	
Inserats, prospects, inscrip.	1 117.80	
Propaganda, rapp., Nossas Novas	2 121.50	
Segirada, diversa	548.15	
Contribuziun Expo	669.30	14 232.95

2. Subsidis

a) Subsidis regulars		
Società Retorumantscha	3 700.—	
Romania	5 000.—	
Uniun dals Grischs	3 700.—	
Renania	3 700.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	3 700.—	
Uniun da Scriptuors Rumantschs	1 000.—	
Cumünanza Radio Rumantsch	300.—	21 100.—

b) Subsidis suppl. allas soc. reg. ten. clav nova e SRR		
Società Retorumantscha	2 000.—	
Romania	9 600.—	
Uniun dals Grischs	6 480.—	
Renania	2 160.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	2 880.—	23 120.—

c) Per survetsch da referats		1 677.60
d) Per la fatscha da nos vitgs		1 071.—
e) Subsidis a disp. d. societads per cudischs d'affons		
Romania	435.—	
Uniun dals Grischs	870.—	
Renania	870.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	435.—	2.610.—

f) Subsidis specialis		
Per ediziuns litt. e musicalas	1 500.—	
Subsidis a particulars	2 900.—	
Premis per ovras litt. novas a disp. dall'USR tenor regl.	3 000.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir per «Mossaveia da plets novs»	500.—	
Cumissiun litterara USR	500.—	8 400.—

3. Acziuns generalas

Teater	5 552.60	
Cuors da lungatg	5 370.—	10 922.60

4. Acziuns specialas per igl intschess periclitau

a) Scolettas dalla LR		
Pagas allas mussadras	57 336.35	
Provediment mussadras	3 204.75	
Material da scola e mobiglia	1 065.80	
Tscheins per locals da scoletta Cuera	1 284.—	
Schubergiar, mat., glisch, com., iert per scoletta Cuera	1 629.35	
Scauldament	511.49	65 031.74

b) Scolettas sustenidas		14.000.—
Contribuziun suppl. a scolettas		4 000.—

c) Instrucziun dallas mussadras e survigilanza dallas scolettas		
Paga alla instructura	10 524.85	
Spesas da viadi per survigilanza	1 155.10	
Cuosts dils cuors p. mussadras	1 802.40	
Prestaziun sociala	465.30	
Segirada, diversa	280.80	14 228.45

d) <i>Scola primara</i>		
Mieds didactics rom. per scol. fund. tud.	1 210.50	
Cuors en scola	<u>2 459.50</u>	3 670.—
e) <i>Lectura per carschi</i>		
Lectura Sutselva ed il Plaun	837.50	
La Scoletta	108.80	
La Punt	<u>511.20</u>	1 457.50
<i>5. Mieds reservai</i>		
Contribuziun all'USR pil teater	800.—	
USR a disposiziun per studis	870.—	
Survetsch da referats/Fatscha da nos vitgs	<u>3 731.40</u>	5 401.40
Cuosts		<u>248 779.36</u>
<i>Quen general</i>		
Entradas	244 231.30	
Cuosts	<u>248 779.36</u>	
Deficit		<u>4 548.06</u>

B. Quen per las ediziuns 1964

ENTRADAS

1. Entradas per las singulas ediziuns

Cantun per La Naivera/La cufla gronda	2 000.—	
Pro Helvetia per La Naivera/La cufla gronda	2 000.—	
LR per La Naivera/La cufla gronda	2 000.—	
Cantun per canzuns	2 000.—	
Pro Helvetia per canzuns	2 000.—	
Pro Helvetia per Vierv ladin	5 000.—	15 000.—

2. Vendita

Vocabulari rom. surs.-tud.	2 200.35	
Dicziunari rum. ladin-tud.	1 974.72	
Vocabulari tud.-rom. surs.	1 351.80	
Dicziunari tud.-rum. ladin	2 009.20	
Uorsin	1 884.35	
Brunies, Plauntas e bes-chas	275.80	
OSL e LR	1 845.10	
Canzunettas e versets surs./ladin	214.95	
Pieder spelau	107.30	
T. Dolf, Canzuns per chor mischedau	717.30	
Laudinella	935.55	
Guardia Grischuna	1 478.45	
Grammatica Nay, Bien di, bien onn	2 101.54	
Canzuns per chors	554.25	
Pignoc	27.80	
Nossas Praulas	305.35	
Flurina	1 016.10	
Musa Rumantscha/Musa Romontscha	319.45	
Bibliografia I e II	217.55	
Arquint, Vierv ladin	476.75	
Regurdientschas, experienzas	9.25	
Istorgias T. Dolf	6.70	
La Naivera/La cufla gronda	1 595.50	
Diversa	4 870.98	26.496.09

3. Augment da valeta

Augment dils cudischs avon maun	22 509.—	
Augment dils debiturs	2 217.51	24 726.51
Entradas		66.222.60

CUOSTS

Vocabulari da Surmeir	683.75	
Pledari da Sutselva	3 083.30	
Ovras da Peider Lansel	480.—	
Canzuns sin fegls	3 308.70	
La Naivera/La cufla gronda	10 981.05	
Ligiadira Dicz. tud.-rum. ladin	2 385.—	
Ursin ladin/surs.	8 361.35	
OSL	722.75	
Arquint, Vierv ladin	27 655.—	
Diversa	6 552.05	64 212.95
Cuosts		<u>64 212.95</u>

Quen per las ediziuns

Entradas	66 222.60
Cuosts	64 212.95
Avanzam.	<u>2 009.65</u>

Bilanza per ils 31 da december 1964

ACTIVAS

Cassa	311.05	
Schec postal LR	2 721.52	
Schec postal La Punt	1 613.23	
Conto corrent banca cantunala	7 658.70	
Carnet da spargn 381755	1 226.45	
Carnet da spargn 381756	876.10	
Debiturs dallas ediziuns	3 133.87	
Debiturs divers	13 098.—	
Cudischs avon maun	92 208.15	
Participaziun Radio Turitg	200.—	123 047.07
Maschinas da biro	2 487.10	
Mobilias da biro	1 920.75	
Mobilias en scoletta	1.—	
Biblioteca LR e Caviezel	1.—	4 409.85
Casa Romontscha		
Legat Florentina Töndury	5 000.—	
Legat dr. Felix Calonder	15 000.—	20 000.—
Banca cantunala		
Legat Anton Cadonau	10 000.—	
Legat Eduard Bezzola	5 000.—	
Legat G. Wilh. Lambercier	10 000.—	
Legat Gian Saratz	2 500.—	
Legat dr. Pieder Tuor	2 000.—	
Conto dep. 27121 H	20 000.—	
Conto dep. 27121 J	40 000.—	89 500.—
Deficit 1963	50 974.72	
Def. Quen general 1964	4 548.06	
Avanzament Quen ediziuns	2 009.65	
Deficit effectiv 1964	2 538.41	53 513.13
		290 470.05

PASSIVAS

Crediturs divers	14.720.10	
Cassa da spargn per pers. LR	5 906.95	20 627.05
	<hr/>	
Emprest Fundaziun Augustin	3 000.—	
Emprest fondo nazional	60 780.—	63 780.—
	<hr/>	
<i>Reservas per intents specials</i>		
Per ediziuns linguisticas	42 000.—	
Pil teater	21 800.—	
Per ediziuns commemorativas	13 000.—	
Publicaziuns per affons	15 000.—	
Per ovras litt. novas	2 400.—	
Per ovras musicalas	13 000.—	
Cumissiun da cant	1 500.—	
USR a disposiziun per teater	5 200.—	
USR a disposiziun per studis	1 740.—	
Cudischets da scola, Sutselva/Plaun	3 000.—	
Lectura Sutselva/Plaun	1 600.—	
La Scoletta, feagl per las mussadras	250.—	120 490.—
	<hr/>	
Fatscha da nos vitgs/Survetsch da referats	6 138.—	
Per las scolettas	4 500.—	
Per instrucziun mussadras	25 000.—	
Dun da Nadal Romania	435.—	36 073.—
	<hr/>	
Casa Romontscha		
Legat Florentina Töndury	5 000.—	
Legat dr. Felix Calonder	15 000.—	20 000.—
	<hr/>	
Banca cantunala		
Legat Anton Cadonau	10 000.—	
Legat Eduard Bezzola	5 000.—	
Legat G. W. Lambercier	10 000.—	
Legat Gian Saratz	2 500.—	
Legat dr. P. Tuor	2 000.—	29 500.—
	<hr/>	
		<u>290 470.05</u>

*Contribuziun annuala da 5 raps per olma dallas vischnauncas
romontschas dapi 1920*

Per igl onn 1964 han las suandontas vischnauncas pagau questa contribuziun:

Mustér	30.—	Domat	100.—	Tinizong	50.—
Sumvitg	20.—	Bonaduz	50.—	Rona	5.—
Trun	50.—	Razén	40.—	Mulegns	5.—
Schlans	7.50	Preaz	10.25	Sur	10.—
Breil	63.60	Sched	6.80	Segl	15.—
Vuorz	20.—	Traun	5.—	Silvaplaua	20.—
Andiast	15.—	Tumegl	20.—	San Murezzan	200.—
Pigniu	5.—	Givòlta	20.—	Schlarigna	30.—
Rueun	25.—	Pasqual	14.30	Puntraschigna	40.—
Ruschein	20.—	Almen	9.75	Samedan	50.—
Schnaus	10.—	Scharans	25.—	Bever	10.—
Sagogn	21.—	Calantgil	20.—	Madulain	5.—
Falera	20.—	Andeer	50.—	Zuoz	50.60
Flond	10.—	Ziràn	35.—	Zernez	60.—
Luven	10.—	Casti-Vargist.	2.20	Susch	11.—
Pitasch	5.25	Lon	3.20	Lavin	10.—
Riein	10.—	Maton	3.65	Guarda	7.50
Sevgein	10.—	Vaz	75.—	Ardez	24.—
Glion	25.—	Lantsch	20.—	Ftan	23.15
Castrisch	18.55	Alvaschagn	15.—	Tarasp	20.—
Surcuolm	3.95	Casti	50.—	Sent	40.—
Morissen	20.—	Mon	20.—	Ramosch	30.—
Cumbel	20.—	Brinzeuls	5.60	Tschlin	27.65
Degen	10.—	Surava	50.—	Müstair	20.—
Vignogn	15.—	Alvagni	20.—	Sa. Maria	20.—
Lumbrein	30.—	Bravuogn	50.—	Valchava	10.—
Tersnaus	10.—	Salouf	20.—	Fuldera	5.—
Uors-Peiden	10.—	Riom	10.—	Tschierv	7.—
Camuns	5.—	Parsonz	5.—	Lü	5.—
Flem	25.—	Cunter	10.—		
Trin	30.—	Savognin	50.—		

Scolettas sustenidas dalla LR

	fr.
Alvaschein	500.—
Bravuogn	500.—
Casti	500.—
Castrisch	500.—
Champfèr	500.—
Danis	500.—
Domat	2000.—
Glion	500.—
Lantsch	1500.—
Puntraschigna	500.—
Razén	500.—
Samedan	1000.—
San Murezzan	500.—
Schlarigna	500.—
Segl	500.—
Surava	1000.—
Tinizong	500.—
Trin	500.—
Valbella	500.—
Zuoz	1000.—

Survesta posiziun «Scolettas dalla LR»

Scoletta	Paga alla mussadra	Auters cuosts*	Prestaziun vischnaunca	Scolarets	Prestaziuns dad autras varts ni saldo 31. 12. 63	Saldo 31. 12. 1964	Cuosts effect. per la LR
Flem-Vitg	5 185.—	1255.20	8000.—	904.—	Uniun da puras 250.—		1217.80
Flem-Uaul	4 920.60			589.—	Fund. Cadonau 400.—		
Tumegl	3 189.60	305.—	500.—	134.50			2860.10
Preaz	4 576.80	587.30	400.—	217.75			4546.35
Veulden	1 812.—	149.05	600.—	92.—			1269.05
Pasqual	4 106.35	491.20	300.—	562.50			3735.05
Rotàn	2 675.10	348.95	500.—	410.50	Pratval 200.—		1913.55
Scharans	4 230.15	532.55	1000.—	452.50	Turitg 500.—		2810.20
Andeer	6 110.—	707.35	5761.80	563.50	Saldo activ 33.20	41.15	500.—
Calantgil	4 531.05	819.95	4621.25	269.—	Saldo activ 354.75	394.—	500.—
Ziràn	4 330.40	578.20	3833.85	236.—	Saldo activ 551.15	212.50	500.—
Cuera	11 418.45	4735.09**	5000.—	2673.50	Fund. Augustin 1000.—		7480.04

* Auters cuosts ein: Segirada da provediment, SVS, rauba per giugs e lavurettas, pintgas spesas.

** Incl. fr. 1284.— tscheins per locals, fr. 1629.35 per schubergiar, cuosts communabels e fr. 511.49 per scauldament.

Il quint 1964

Cumbain cha la controlla chantunala da finanzas e la cumischiun da gestiun da la LR han darcheu examinà exactamaing noss quints e preschantà lur relativs rapports vulain nus amo dar alchünas spiegaziuns ed agiundscher ün pêr ponderaziuns generalas.

A. Quint general

Cun fr. 244 231.30 entradas e cun expensas da fr. 248 779.36 stuvain nus darcheu constatar ün deficit da fr. 4548.06 schabain cha nus vain üna gestiun spargnuossa. Congualand cul preventiv chi prevezzaiva ün deficit da var fr. 29 000.— po il resultat forsa parair favuraivel. Ma güsta il fat chi nun ais stat pussibel d'evitar ün deficit adonta cha las entradas sun ün pa plü otas e cha'ls cuosts sun redots muossa quant debla cha nossa situaziun finanziaria ais. Nus revgnin amo a tscherts aspects da quista constataziun.

Las *entradas* sun per fr. 2881.30 plü otas cha quai chi d'eira previs. Vi da quai han ils cumüns prestà circa ün terz. Siand cha'ls cuosts creschan e cha las subvenziuns nu's dozan ans sun las prestaziuns dals cumüns fich importantas. Cun plaschair pudain nus eir notificar cha la contribuziun dal Legat Cadonau es gnüda dozada e cha la Fundaziun Augustin ha dat üna contribuziun speciala per la scoulina da Cuaira.

In quai chi riguarda las *expensas* pudain nus constatar cha'ls cuosts generals correspuondan tuot in tuot al preventiv. Ingio cha quai nun ais il cas sun las expensas per regla plü bassas. Eir la posiziun «subsidis» nu muossa grandas differenzas. Alchüns imports sun miss in reserva p. ex. üna part da la contribuziun a l'USR pel teater ed il credit da quista società per stüdis ed il rest da las summas chi stan a disposiziun per l'acziun servezzan da referats e fatscha da noss cumüns. La part da la LR suot il titul subsidi complementar figura illa posiziun «scoula primara».

Plü pitschens cuosts (ed eir entradas) sun da constatar pro'ls cuors da lingua chi, in part per mancanza da magisters e da mezs d'instrucziun, nu sun stats uschè numerus sco previs. Intant cha'ls cuosts per las scoulinas (cf. las glistas specialas) correspuondan a nos preventiv sun las expensas per la survaglianza pervi da malatia da l'instructura

e per la scoula primara plü bassas causa cha differents cuors in scoula nu sun stats pussibels, oters na necessaris e cha amo oters, p. ex. a Cuoira, han cumanzà plü tard. Las lavuors pels mezs d'instrucziun sursilvans e sutsilvans in scoulas fundamentalas tudais-chas sun tuot in tuot glivradas e la LR e la Renania han fat üna istanza cumünaivla al Pitschen Cussagl cun la dumanda da tils vulair declerar per mezs didactics chantunals e da restituir l'import da var fr. 6700.— cha las duos societats avaivan prestà per crear quista importanta basa per intraguidar sistematicamaing illa lingua rumantscha. Fain spranza d'avair il success giavüschà. La Pünt ha gnü bellas entradas d'abonnents e d'otras varts uschè cha seis quint ais favuraivel.

B. Quint per las ediziuns

L'esit da quist quint ais a prüma vista favuraivel. El muossa fr. 66 222.60 entradas ed expensas da fr. 64 212.95, dimena ün avanzamaint da fr. 2009.65. Pro las *entradas* constatain nus subsidis per singulas ediziuns i'l import da fr. 15 000.—. Da quaists s'ha la Pro Helvetia prestà cun fr. 9000.—, il Chantun cun fr. 4000.— e la LR a charg da seis quint general cun fr. 2000.—. Eir in quist lö vulesan nus exprimer nos cordial ingrazchamaint als organs da la Pro Helvetia e dal Chantun per l'incletta demuossada per noss bsögns. L'entrada principala resorta darcheu da la vendita, chi ais cun fr. 26 496.09 per quasi ün terz plü ota co il preventiv; ün resultat fich allegraivel, siand cha üna buna part da las ediziuns novas sun cumparüdas pür vers la fin da l'an da gestiun.

Las *expensas* sun in part plü bassas siand cha las lavuors preparatorias nu sun progredidas seguond plan, uschè pustüt pro'ls vobularis dal Grischun central e pro l'ediziun da las Ouvras Linsel. Da l'otra vart vain nus il plaschair da constatar cha la grammatica per l'Engiadina bassa sta uossa a disposiziun pels cuors rumantschs da creschüts, ma eir per l'instrucziun rumantscha in scoula. Eir 30 chanzuns novas pudain nus uossa preschantar a noss chantadurs.

Pels uffants ladins e sursilvans ais qua la versiun rumantscha da l'ultim tom dals cuntschaints cudeschs da Selina Chönz ed Alois Carigiet. Il fat cha blers fan lur postaziuns be pro la LR ha per consequenza ün augmuint da las entradas ed expensas diversas. La LR nu voul brichafat far concorrenza a las societats affiliadas. Perquai ha

ella indichà las adressas da las administraziuns da las societats affliadas in seis fögl «Nossas Novas».

C. Consideraziuns finalas

Dals duos quints da la LR resorta ün deficit da fr. 2538.41. Cun quai crescha il deficit da la LR sün fr. 53 513.13. In vista a reservas da passa fr. 150 000.— nu para quai fat dad esser desastrus. Id ais però da constatar cha quists mezs miss in reserva sun per la granda part liats per intents specials. Els derivan quasi tuots da la contribuziun our dal rechav da la Festa federala 1961. Siand cha quai prestaziun as repeta — calculand cun optimissem — üna jada per decenni nu tilla das-chain nus dovrar massa svelto.

Implü stuvain nus amo remarchar cha'l principal post da nossas activas sun ils cudeschs disponibels chi figüran cun fr. 92 208.15. Cumbain cha quai import cumpiglia be var 40 % dal predscha da vendita, ais la disproporziun vers ils mezs disponibels massa granda, perche cha la LR nu po pajar seis debits cun cudeschs. Bain avain nus già pudü redüer il debit vers il Fuond naziunal da fr. 88 000.— sün 60 780.—, ma güst il fat cha nus stuvain impuonder üna buna part dal rechav da la vendita da cudeschs per quai amortisaziun i'l mumaint cha tuots cuosts per persunal e stampats creschan e cha nus stavin avant la stampa dals vocabularis pel Grischun central accentuescha la mancanza da mezs liquids. Perquai stuvain nus — pustüt pro las ediziuns — desisiter da quai o tschai chi füess giavüschabel. Da l'otra vart ans dain nus fadia da chattar novas funtanas finanzialas per gnir da vendscher las difficultats actualas. Premissa pel success da talas instanzas ais però üna gestiun spargnuossa e l'unità dals Rumantschs.

Il parsura: *dr. Pierin Ratti*

Rapport approvà da la suprastanza als 31 marz 1965.

Rapport da la cumischiun da gestiun da la Lia Rumantscha per l'an 1964

Tenor l'art. 10 dals tschantamaints da la Lia Rumantscha ho la cumischiun da gestiun piglio cugniziun dal rapport da la controlla da finanzas. Pü inavaunt ho ella repasso ils protocols da la suprastanza scu eir quels dal cussagl da la LR. Ultra da que ans orientet il secretari, signur dr. G. G. Casaulta, minuziusamaing areguard l'administraziun.

Nossa cumischiun constatescha il seguaint:

1. Al mumaint da la revisiun (12 avrigl 1965) eiran avaunt maun tuot ils quints da las societeds affiliedas.
2. Ils subsidis a las societeds regiunelas sun gnies distribuieus tenor la clev publiched a il messagi per la votaziun chantunela areguard la contribuziun annuela a la LR, cun las duos seguaintas excepziuns:
  - contribuziun a la Romania per il «Ischi» fr. 2500.—
  - contribuziun a l'URS per il «Muossavia» fr. 500.—Quaists subsidis gnaron sbursos al mumaint cha la LR ais in possess da las concernentas publicaziuns.
3. Las dietas als commembers da la suprastanza e dal cussagl scu eir las pejas al persunel dal secretariat sun gnidas effettuedas tenor il regulativ e contrats.
4. Ün inventari dals cudeschs in vendita ais avaunt maun. Las valors d'inventari varieschan traunter 5–75 perschien dal predscha da vendita. La valutaziun ais fich precauta.
5. Il quint general serra cun ün s-chevd da fr. 4 548.06
quel per las ediziuns muossa ün avanz da fr. 2 009.65
uschè cha resulta per l'an 1964 ün deficit da fr. 2 538.41
cumprais il saldo vegl da fr. 50 974.72
munta il deficit total sün fr. 53 513.13

Sün fundamaint dal rapport da la Controlla da finanzas e da nossas constataziuns proponins nus ad ün'ondreda radunanza generala d'approver il quint ed il bilauntsch da la LR per l'an 1964 e da der dis-charg als organs respunsabels, ingrazchand per lur conscienzchusa lavur.

Cuoira, ils 12 avrigl 1965

La cumischiun da gestiun:

P. Signorell

R. Capaul

E. Durband